

Razstava ženskih ročnih del.

v vel. dvorani »Mest. doma« v Ljubljani.

V dobi, ko se vse naše misli pečejo z vojnimi dogodki in z domačimi skrbmi, nam je bil dobrodošel intermezzo razstava ženskih ročnih del, ki so jo priredile učenke šentjakobske šole v »Mest. domu« v Ljubljani od 18. do 25. junija t. l. Namen razstave je bil pomagati invalidom dežele kranjske, ozir. stolnega mesta Ljubljane, ki bodo po vojni za delo nezmožni. V to naj bi pripomogla dela učenk, ki so jih honorirale dame, naročnice in vstopnina k razstavi, kjer so bila ta dela občinstvu na ogled. Bila je to ideja učiteljice ženskih ročnih del na šentjakobski šoli Marije Meškove, ki je svojo misel navzlic mnogim težkočam izborna izvedla.

Razstava se je pričela v nedeljo, 18. jun. t. l., ob 11. dop. z otvoritveno slavnostjo, za katero je koleginja Meškova zasnovala jako srečen načrt. Za uvod je zaigrala vojaška godba koračnico in krasno, pretresujočo skladbo »Molitev pred bitko«. V tem so nastopile begunke in Kranjice ter se razpostavile ob odru, na katerem je stal pripravljen zbor šentjakobskih pevk. Nastopil je predsednik razstavnega odbora ter je nagovoril navzoče odlično občinstvo, imenoma zastopnike vlade, vojaštva, šolstva in cerkve ter je razložil pomen in namen razstave. Pevke zapoje 1 kitico cesarske pesmi, zavesa med njimi se odpre in pokaže se krasna alegorična živa slika, ki je predstavljala, kako se klanjajo Avstrija in Kranjska, zlasti šolarice našemu vladarju in kako dela mladina v pomoč vojaštvu. Nato so se vrstile deklamacije, govori in petje učenk. Med temi bi dali prvenstvo »Goriški begunki«, ki jo je z dušo in srcem prednašala učenka VI. b razreda Jolanda Gabrščekova. Vmes je pel zbor 4 vrstične kitice po melodiji »Sirota cigan«. Pa tudi ostale deklace so dobro izvršile svojo nalogo, tako učenka VIII. b razr. Cecilija Pristova, ki je imela »Nagovor na cesarja«, učenka VII. b razr. Marija Rusova »Pozdrav gostov«, učenka VIII. b razreda Ana Jerajeva deklamacijo »Soči«, učenka VIII. a razreda Marija Repičeva deklamacija »Mati in sin«, učenka VIII. a razr. Milena Žunova svoj »Nagovor na invalide«. Dobro se je tudi izkazal zbor šentjakobskih pevk, ki ima krasne glasove. Vodila ga je jako spretno učiteljica Mar. Šerčeva.

Izmenoma z nastopom deklamovale so deklice poleg cesarske pesmi pesem »Domovje moje Avstrija«, »Oj, ti moj dom, ti zemlja mila«, »Goriška begunka«, »Kdor ima srce«, »Venček narodnih pesmi« in »Pesem o vinarjih«. Koncem je prišla še 4. kitica ces. pesmi, na kar je bila razstava otvorjena.

Otvoritvena slavnost se je ponovila v četrtek, 22. jun., pred natlačeno polno dvorano.

Za razstavo, zlasti pa za otvoritveno slavnost je mnogo storil razstavni odbor: ravnateljica M. Maroltova ter učiteljice I. Kalinova, A. Svetkova, M. Šerčeva, S. Vencajzova in E. Žerjavova.

In razstava sama?

Ni nas samo zadovoljila, temveč naravnost zadivila in očarala. Človek se čudi, da so vse te krasne fine srajce, bluze, životke, žepne robce, prtiče, ovratnike, potekače, prevleke za blazine, prte s servijetami izvršile 11- do 15letne ljudskošolske deklice, saj so to izdelki, ki bi delali čast vsakemu tudi višjemu dekliškemu zavodu. Poleg finega perila so bila na ogled tudi praktična dela ženske ročne umetnosti, kakor kuhinjska oprema in spretno zakrpano živотно in namizno perilo. Zanimiva je bila miza, pogrnjena s kranjskim prtičem in na njej pristen kranjski kolač, nad mizo pa na roko šivan ošpetelj. V razstavi je bil tudi bazar, obsegajoč darila učenk, katerih izkupiček je bil tudi določen za invalide.

Vsa dela so bila razstavljena v okusno opremljeni dvorani, okrašeni z zelenjem in belim cvetjem. Razne mizice in stojala, pregrnjena s prtiči, so dala vsem slikovit vtisk.

Občinstvo je z zanimanjem posečalo razstavo ter odkrito izrekalo priznanje učiteljici ženskih ročnih del M. Meškovi, ki je lahko ponosna na svoj uspeh. Izreka mo ji tudi mi iskrene čestitke tako na izbornih učnih uspehih kakor tudi na izvrstno uspeli prireditvi v pomoč našim viteškim borilcem.

Književnost.

Letno poročilo I. mestne šestrazredne deške ljudske šole v Ljubljani o vojnem šolskem letu 1915-16. — V spomin na svetovno vojno sestavil in na svetlo dal

šolski vodja Jakob Dimnik. — »Ljudje postanejo ljudje, če jih šola izobrazí v ljudi, ki so v duhu modri, v dejanjih dobri in v srcu pobožni.« — V Ljubljani meseca julija 1916. — Založila I. mestna deška ljudska šola. — Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. — Tako se glasi naslov tega letnega poročila, ki ga je sestavil in izdal tovariš Jakob Dimnik v drugem vojnem letu. — Poročilo ima to bogato vsebino: Članki: I. Člani naše cesarske hiše na bojišču. — II. Ljubljana za člane naše cesarske hiše. — III. Generalni polkovnik Svetozar Borojevič pl. Bojna. — IV. Veliki admiral Anton Haus. — V. Svetovna vojna in šola. — VI. Šolski dnevnik. — VII. Imenik učencev. — VIII. Učiteljski zbor. — IX. Šolska oblast. — Na platnicah: Otrok in vojna. — Slovenskim materam. — Z bojišča. — Slike: 1. Nj. Veličanstvo cesar Franc Jožef I. — 2. Nadvojvoda-prestolonaslednik Karel Franc Jožef. — 3. Feldmaršal nadvojvoda Friderik. — 4. Generaloberst nadvojvoda Evgen. — 5. Generalni polkovnik Svetozar Borojevič pl. Bojna. — 6. Veliki admiral Anton Haus. — 7. Deželni predsednik Henrik grof Attems. — 8. Sekcijski načelnik Rudolf grof Chorinsky. — 9. Deželni šolski nadzornik dr. Mihael Opeka itd. — 10. Brambni ščit v železju. — Iz te vsebine je razvidno, kako pregledno in instruktivno je tovariš Dimnik sestavil izvestje svojega vzorno delavnega učnega zavoda. Vrednost te publikacije ostane stalna in bo še znanjem pričala, kako je šola dejansko živela in delovala v tem velikem času. Ta knjiga je slika in zrcalo smotrne patriotične vzgoje zavednega slovenskega učiteljstva, ki je v tej silni dobi storilo vse, da se državna misel čvrsto in neomajno zaplodi v srcih slovenske mladine. — Navedena dejstva sama hvallijo to plemenito delovanje naših ljubljanskih tovarišev s I. mestne šole bolj, nego more to storiti beseda. — Posebno ceno dajejo knjigi primerni citati, ki ji napravljajo poetično, resno obiležje.

»Napredak«, naučno pedagoška smotra. Izdaje hrvatski pedagoško-književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Saurednici: Davorin Trstenjak i Josip Škavić. Sadržaj. Teorijska pedagogija. Josip Marić: K problemu seksualnoga uzgajanja. Danijel Bátor: Da li je školi zadatak, da djeci tumači spolne odnose. Miloš Borojević: Dr. W. Lay o temeljima i principima škole akcije. Praktična pedagogija. Davorin Trstenjak: Umno uzgajanje treba da ima praktičnu svrhu. Danijel Katić: Obuka u početnom računstvu. Književna smotra. Obnovljene naše školske knjige. Obzor po pedagoškom svijetu. Davorin Trstenjak: Dostojevski o tjelesnoj kazni u uzgajanju. Stjepan Bauer: Iz njemačke pedagoške literature. Manji članci i bilješke. — Jedan osobiti jubilej. Milan Šević: Pedagoški zapisi. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

Srednješolske vesti.

SREDNJEŠOLSKI KONVIKTI.

»Edinosti« pišejo: Šolsko leto se pomika svojemu koncu. Dijaki se ne vračajo tako veseli domov kot prejšnja leta; doma najdejo potrto mater, sestre in mlajše bratce, toda očeta in bratov le ni!... Ako se pa dijaki ne morejo veseliti počitnic, jih pozdravljajo starši. Kako ne, saj jim počitnice prihranijo obilo stroškov. Da bi pa vsaj obilnim in neznosnim stroškom sledil dober uspeh! Toda, mnogi se vračajo na počitnice z dvojkami. Misel na vojno in svoje je res ljuta mora, ki tlači dijakovo dušo, ali je še drugih bistvenih vzrokov, zaradi katerih dijaštvo ne more napredovati. Dijak potrebuje v prvi vrsti vestnega nadzorstva, pa zdrave, dobre in obilne hrane. To so predpogoji, brez katerih je vsak napredek izključen. Nikdar pred vojno se beseda »izkoriščanje« ni slišala tako pogostoma kot sedaj — tudi dijakova gospodinja hoče imeti tu svoj delež. Časih so bile gospodinjice, ki so do brodežno vplivale na dijakovo vztrajnost in marljivost, ki so — z eno besedo — nadomestovale skrbne roditelje, sedaj roje tudi njim vse druge misli po glavi. Dijaki dobivajo neprimerno slabo hrano ter so pripuščeni sebi in slabi družbi v milost in nemilost. — Kaj je torej storiti v sedanjih kritičnih časih? Hočemo-li čakati konca vojne, da se razmere izboljšajo? Vojna ide svojo dolgo, trdovratno pot in z njo leta otroška. S šolo torej ni odlašati. Pač se more odpomoci temu na način, ki bo koristil otrokom, staršem in državi sami. Z vsako srednjo šolo naj bi bil združen konvikt, kjer bi dijaki dobivali nadzorstvo, hrano in stanovanje, seveda proti primerni denarni odškodnini — in to vsaj do dovršenega četrtega razreda. S tem bi bila nekako začrtana smer

poznejšega dijaškega življenja. Nadzorniki, prefekti konvikta bi obenem lahko v patriotičnem smislu vplivali na mladino, s čimer bi se vzgojili dobre državljane. Lahko si mislimo, s kakšnim veseljem bi starši pozdravljali tako plemenito ustanovo. Poklicani krogi naj bi začeli takoj pripravljati temelj takemu prekristnemu podjetju.

Realka v Idriji. Na idrijski c. kr. višji realki so bili koncem leta 1915 dijaki: odličnjakov je 8, padlo jih je 7. V VII. šoli sta le dva dijaka, ki sta delala in napravila 8. julija maturo. Vsi drugi so že v vojni. V pripravljalnem tečaju je bilo 9 učencev. Hospitantinji sta bili dve. Uspehi so primeroma dobri, ako se ozira, da so morali biti razredi po raznih hišah in se ni moglo vse v pravem tiru in redu vršiti. Od bivših dijakov na tem zavodu so že štirje padli v vojni.

Gimnazija v Kranju. Izvestje tega zavoda za šolsko leto 1915/16 prijavlja slovenska spisa »Vojna in naši dijaki«, spisal Makso Pirnat, ter »Merske enote fizike«, spisal dr. Simon Dolar. Iz ravnateljstevih »Schulnachrichten« je posneti, da je bilo na zavodu 18 učiteljev in koncem leta 283 dijakov, izmed katerih pa jih je moralo 20 k vojakom. Med dijaki so bili štirje Nemci in 1 Italijan, vsi drugi Slovenci. Odličnjakov je bilo 44, 192 jih je sposobnih za višji razred, 11 jih bo ponavljalo izkušnjo, 11 je bilo neklasificiranih.

Mestni dekliški licej v Ljubljani. Pod predsedstvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika dr. M. Opeke so se vršili zrelostni izpiti od 30. junija do 5. julija. Od 39 prijavljenih kandidatki je dobilo izpričevala zrelosti z odliko 17, izpričevala zrelosti 18. Tri kandidatke so bile reprobirane na pol leta, 1 pa na celo leto.

Realna gimnazija v Belgradu. V začetku šolskega leta 1916/17 se otvoril v Belgradu realna gimnazija z internatom za tisoč dijakov. Ta učni zavod je v vojaški upravi, njegov poveljnik in ravnatelj je c. in kr. major Ribiczay. Od srednješolskih profesorjev v Osjeku so dodeljeni temu zavodu: nadporočnik Penjić, poročnik Sokolović, profesorji M. Krmpotić, dr. Kasumović, dr. Metelka in Šplait. Za prostoročno risanje je pa imenovan bivši dvorni slikar kneza Wieda, Lipa.

Kaj bo vendar s slovensko goriško gimnazijo? Eno leto so že izgubili razni slovenski dijaki. Italijanskim srednješolcem se je omogočilo lepo, da niso izgubili leta. Krivica, ki se godi Slovincem, mora nehati! V Kromeriz, kjer je goriška blaznica, je pošiljal slovensko gimnazijo goriški deželni glavar dr. Faidutti. Sedaj je prišla na dan vest, da se slovenska goriška gimnazija ne preseli še v Kromeriz, ampak da se ustanove v Trstu tečaju, združeni s konviktom, ki ga bo subvencionirala vlada. Z italijanskimi šolami je šlo vse lepo gladko, ker je tako hotelo deželno zastopstvo, na čelu mu deželni glavar dr. Faidutti. — No, kar je bilo, je bilo, tako pa ne sme biti več. Ne pomaga javno tarnanje, dolžnost pa je in zadnji čas je, da se zavzamejo vsi zastopniki slovenskega goriškega ljudstva skupno za našo srednješolsko mladino, da ne bo več tako, kakor v minolem šolskem letu, da je slovenski goriški dijak izven šole, italijanski pa v šoli! Proč z vsemi ovirami! Enakopravnost naj živi!

Izvestje c. kr. samostojnih gimn. razredov z nem.-slov. poučnim jezikom v Celju za šolsko leto 1915/16 prinaša na prvem mestu izpod peresa prof. Iv. Bračka nekrolog o bivšem učitelju na tem zavodu, Ant. Babuži, ki je 16. okt. 1915. ob Dobrodoju junaško umrl. — Ta »slovenska« spodnja gimnazija je štela ob koncu šolskega leta 144 rednih učencev, 1 hospitantinjo in 1 privatista. Po veroučevanju so bili vsi rim.-katol., po narodnosti je bilo 143 Slovencev, 1 pa Čeh. Učni uspeh: 18 odlikašev, 94 sposobnih, 21 v obče sposobnih, 10 nesposobnih, ponavljalni izpit nima nihče, naknadni pa en učenec. — Poučevalo je 5 profesorjev in vodja. Izmed 10 članov učiteljstva tega zavoda je bilo spoznano sedem sposobnih za opravljanje vojaške službe. — Pričetek prihodnjega šolskega leta bo naznanjen po časopisju.

C. kr. velika gimnazija v Celju z nemškimi učnim jezikom je imela ob koncu šolskega leta 1915/16 — 238 rednih učencev, 14 hospitantinj in 1 privatista. Med učenci je bilo 161 Nemcev, 72 Slovencev, 1 Čeh, 1 Grk, 3 Italijani. Po veroučevanju je bilo 209 rim.-kat., 27 protestantov in 2 žida. — Z odličnim uspehom je izvršilo šolsko leto 29 učencev, z dobrim 183, vobče sposobnih je bilo 9, nesposobnih 13; ponavljalni izpit imajo 3, 1 pa je neredovan. — Učiteljski zbor je obsegal ravnatelja, 15 prof. in gimn. učiteljev.

ZA SLOVENSKI JEZIK.

Kot neobvezni predmet so uvedli hrvatski jezik na višji trgovski šoli v Veliki Kaniži. Ogrske slovenske »Novine« pristavljajo temu, da naj bi se na šolah ob štajerski meji, kakor v Soboti, Lendavi in Monoštri uvedel slovenski jezik, ker imajo ti kraji trgovske zveze s slovenskim Štajerjem onstran meje. — To bi bilo velikega praktičnega pomena.